

د (D) برخه: د کرهڼیزو نباتاتو تولیدات
دریم لوست: دانه لرونکی نباتات: وریجی، پریدن، وربشی او جودر (تور غنم)

د زده کوونکو روزنیزې موخې:
د دې لوست په پایله کې به زده کوونکي لاندې موخې او هدفونه ترلاسه کړي:

۱. شولې (وریجی) او شېلې وریجی او دهغو ارزښتونه به بیان کړي.
۲. پریدن بیان او دهغه د ارزښت په باره کې بحث وکړي.
۳. وربشی توضیح او دهغه د اهمیت په باره کې خبرې او بحث وکړي.
۴. جودر (تور غنم) تشریح او دهغه د اهمیت په باره بحث وکړي.

د لوست لپاره په پام کې نیول شوی وخت: 2 ساعته

د سرچینو سپارښتنه: لاندې سرچینې کیدای شي د دې لوست د تدریس لپاره ګټورې ثابتې شي.

- د دې درسی پلان لپاره کمپیوټري پاورپاینټ پروګرام هم چمتو شوی دی.
- <http://www.hort.purdue.edu/newcrop/Crops/Barley.html>
- http://www.gramene.org/species/secale/rye_intro.html
- <http://chetday.com/millet.html>
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Rice>

د سامان آلاتو، وسایلو او ضروري تجهیزاتو لست:

سپنی پانې د لیکلو لپاره

پراجکتور

پاورپاینټ سلايدونه

شفاف سلايدونه

د تخمونو ډولونه

اصطلاحات: دغه لاندې اصطلاحات په دغه لوست کې بیانېږي: (دغه اصطلاحات په ۲ شمیره پاورپاینټ سلايد

کې هم ذکر شوی دی).

- *Continuous flood* په دوامداره توګه له اوبو ډکول
- *Upland rice* د لوړو ځمکو وریجی.
- *Lowland rice* د ټیټو ځمکو وریجی
- زراعتی تناوب
- پریدن
- وربشی.
- جودر (تور غنم)

په زره پوری میتود او کرنلاره: له په زره پوري لارو چارو څخه کار واخلئ تر څو زده کوونکي د لوست د جذبولو او اخستلو لپاره چمتو شی، بشوونکي په عمومي توګه د ټولګي او د زده کوونکو د شرایطو سره سم د لوست میتودلوژی چمتو کوی، لاندی میتود کیدای شی یو له دغو ممکنه میتودونو څخه وشمیرل شی .

دهغه تخمونو بیلګي چی په دی لوست کی ورباندی څیرنه او بحث کیږی، زده کوونکو ته وروښایي. له زده کوونکو څخه غوښتنه وکړی تر څو دغه تخمونه یو له بل سره او هم له هغو تخمونو سره چی په تیرو لوستونو کی ورباندی بحث شوی دی، مقایسه او پرتله کړی له زده کوونکو څخه و غواړی تر څو د تخمونو په مینځ کی توپیرونه او ورته والی په ګوتو کړی. او له دوی څخه و غواړی چی د هغو تولیداتو په اړه فکر وکړی کوم چی له دغو نباتاتو څخه لاس ته راغلی دی، له همدی ځایه د لوست اصلی موضوع ته داخل شی.

د محتویاتو لنډیز او د لوست کرنلاري

لومړی هدف: وریجی او وحشی وریجی توضیح کړی او دهغوی د ارزښت په اړه بحث وکړی.

(۳ او ۴ شمیری پاورپاینټ سلايدونه)

I. داسی عقیده ده چی د وریجو کرهنه په بیلابیلو هیوادونو کی ۶۵۰۰ کاله پخوا په عین وخت کی پیل شوی دی د لومړی ځل لپاره دغه نبات د چین په همبودو منطقه کی ۵۰۰۰ کاله مخکی له میلاد څخه او په تایلنډ کی ۴۵۰۰ کاله مخکی له میلاد څخه لیدل شوی دی.

(۵ شمیره پاورپاینټ سلايد)

- وریجی له هغو حبوباتو څخه دی کوم چی په هغه ځمکو کی کرل کیږی چی په سطحی اوبو سره خړوبیږی. په آسیا او اندونیزیا کی وریجه یو مهم نبات دی، او د نړی د نیمایی نفوس لپاره د ښو خوارکی توکیو یوه سرچینه بلل کیږی. تقریباً ټولی وریجی په آسیا کی او په کمه اندازه په افریقی او امریکی کی کرل کیږی.

(۶ شمیره پاورپاینټ سلايد)

- هر کال د نړی په بیلابیلو برخو کی، وریجی یا شولی په 1214056.9 هکتاره ځمکه کی کرل کیږی، د وریجو منځنی (اوسط) حاصلات په یونیم هکتار ځمکه کی 3137.75 کیلو ګرامه په اندازه سره دی. شولی ددی لپاره چی باندنی (بهرنی) پوټکی یی لری شی پایکو کیږی او په سپین رنگ صیقل کیږی.

(۷ شمیره پاورپاینټ سلايد)

الف) وریجی د اوږدوالی او د هغی د کرهنی د میتود پر اساس باندی طبقه بندی کیږی.

ب) ددانی اوږدوالی دا هغه طبقه بندی ده چی د وریجو ددانو د اوږدوالی پر اساس کیږی. لنډی دانی وریجی چی اوږدوالی یی له نیم سانتي میتر څخه کم وی او په معتدله اقلیم کی کرل کیږی. منځنی دانی وریجی دا هغه وریجی دی چی د دانو اوږدوالی یی د 0.5 څخه تر 0.64 سانتي میتره پوری وی او دا وریجی هم په معتدله اقلیم کی کرل کیږی.

(۸ شمیره پاورپاينټ سلايډ)

- اوږدې دانه وريجې دا هغه وريجې دي چې اوږدوالی يې د 0.64 څخه تر 0.79 سانتي ميټرو پورې وي او په تود (گرم) اقليم کې کرل کېږي. دغه وريجې د ډيرې نشايستې لرونکې دي، د همدې لپاره کله چې پخې شي نو ډيرې سپکې او نرمې وي.

(۹ شميره پاورپاينټ سلايډ)

ت) د وريجو زراعتی میتود: دا معنی لری چې وريجې څه ډول کرل شوی دی. **Lowland rice** د ټیټو ځمکو وريجې: په سترو او هوارو پټيو کې کرل کېږي، پټی يې له اوبو څخه ډکېږي، او دداسې لښتنيو په وسيله سره چاپېره شوی دی کوم چې د اوبو بهير برابر وي. **Upland rice** د جگو يا لوړو ځمکو وريجې: د پوښتو په څنګ کې په هغو کوچنيو پټيو کې چې د شولو د پټيو په نامه يادېږي کرل کېږي.

(۱۰ شميره پاورپاينټ سلايډ)

ج) وريجې غرس (کينودل) کېږي تر څو د اوږې د موسم په وروستيو کې دهغې دانه بڼه او شکل ونيسي. دغه کار د هغو ستونځو د کمولو لامل کېږي چې ددانی د بطی تولید په نتیجه د اوږې په گرمو ورځو کې مينځ ته راځي.

(۱۱ شميره پاورپاينټ سلايډ)

ح) کولای شو د وريجو تخم په چمتو شوی وچ پټی کې خبني کړو، په چمتو شوی وچ پټی کې يا په ولاړو اوبو کې يې وشيندو. که چيرې په وچ چمتو شوی پټی کې د وريجو تخم وشيندل شي نو بايد ژر تر ژره خړوب شي.

(۱۲ شميره پاورپاينټ سلايډ)

خ) د وريجو د کرهني وخت د خاوري د تودوخې ددرجې په پرتله د هوا د تودوخې په درجې پورې ډير تړاو لري. سطحې اوبه ډير ژر گرمېږي. وريجې د تودوخې ددرجو د 18.3 سانتي گيراده څخه تر 21.1 سانتي گيراده پورې کرل کېږي. د افغانستان د ساحو په نظر کې نيولو سره د اپريل څخه د جولای تر لومړيو پورې کرل کېږي.

(۱۳ شميره پاورپاينټ سلايډ)

د) کولای شو وريجې د پسرلي په موسم کې په قوريو کې وکړو او بيا اوږې په پټيو کې کنبينول شي. وروسته له دې چې د وريجو تخمونو توکيدنه او نبين وهنه وکړه د شولو په لنډو پټيو کې د لاس په وسيله سره کنبينول کېږي. د شولو کنبينودنه د چاپيريال او د وريجو د نوعې په نظر کې نيولو سره د تخم له کرلو وروسته له ۲۰ څخه تر ۸۰ ورځو پورې ترسره کېږي.

(۱۴ شمیره پاورپاينټ سلايډ)

- ذ) د وريجو تخم له ۵۱ څخه تر ۵۶,۷۵ كيلو گرامه د تخم شيندونكي ماشين په وسيله او له ۶۸ څخه تر ۸۵ كيلو گرامه په اوبو كې د شيندنې له لارې په نيم هكتار ځمكه كې كرل كيږي.
- ر) د وريجو د تخم پټې بايد بڼه هوار او يو رنگه شي. كه چيري په وچه ځمكه كې كرل كيږي، نو غټې لوټې بايد لري شي. كه چيري تخم په اوبو كښې شيندل كيږي، نو لوټې دي پريښودلې شي يا دي جويي (پولي) جوړي شي تر څو د تخم ځاي پر ځاي كيدل تضمين شي.
- ز) د ودې او نمو په پړاو كې، نبات گل كوي او په اصلي ډډ كې له څلورو څخه تر پنځو نښونه راڅرگنديږي هر نښې د يوه وړې لرونكي دي دغه فرعي وړې په حقيقت كې د وريجو دانې توليدوي.

(۱۵ شميره پاورپاينټ سلايډ)

- س) د اوبو مديريت او اداره د وريجو په توليد كې ستره ونډه لري او دغه مديريت د خاورې د اوبدلو پر اساس توپير كوي. ددې لپاره چې د اوبو مناسبه كچه وساتل شي د اوبو له څاگانو او پمپونو څخه گټه اخستل كيږي *Continuous flood* دوامداره اوبه ډكونه هغه وخت ترسره كيږي چې د وريجو پټې د ودې او نمو په ټول موسم كې د څروبوونې له لارې له اوبو ډك شي. كله چې دوامداره اوبه ډكونه ترسره كيږي نو ځمكه لږ اوبو ته اړتيا لري.

(۱۶ شميره پاورپاينټ سلايډ)

- ش) د وريجو د پټيو د خاورې ازموينه بايد هر درې كاله كې يوځل ترسره شي. د وريجو د توليد لپاره نايټروجن ډير مهم خوراكي غذا شميرل كيږي. سره (كوډ) بايد هغه وخت وکارول شي چې د وريجو پټې وچ وي.

(۱۷ شميره پاورپاينټ سلايډ)

- ص) شولې يا وريجي د ابو د کوچنيو حيواناتو په شمول د آفتونو او ناروغيو ستونځې هم لري. زراعتي تناوب، كيمياوي داروگان، د پټې له اوبو ډكول، د پايښت لرونكي تخمونو كرل دعامو آفتونو په وړاندې لکه چينجي، ملخان، فنجي او ورسټيدلو په كمولو كې مرسته كوي.

(۱۸ شميره پاورپاينټ سلايډ)

- ض) مخكې له دې چې شولې (وريجي) وريبل شي، ځمكه بايد له ابو څخه په پوره توگه خالي او وخت وركول شي چې ځمكه وچه شي. د حاصل اخستل د څو پړاونو لرونكي دي، لكه د نبات وريبل، د محصول انتقال بل ځاي ته، ددرمن ميده كول، د غلې پاكول او زيرمه كول.

(۱۹ شميره پاورپاينټ سلايډ)

(ط) په داسی حال کی چی د شولو ریبل په ماشین سره هم ترسره کیږی، خو په ډیرو ځایونو کی دغه کار په دودیزه میتود یعنی د لاس په وسیله سره له ډیرو نسلونو راهسی ترسره کیږی. د وریجو ددانو ریبل هغه وخت ترسره کیږی چی شولی له ۱۸ څخه ۲۲ سلیزه لنډل ولری.

(۲۰ شمیره پاورپاینټ سلاید)

(ظ) کومی وریجی چی مونږ یی د خورلو لپاره کارو په حقیقت کی هغه دانه (زنی) ده چی د شولو د پتوکی په مینځ ځای لری. کله چی شولی پایکو کیږی نو ددانو پوستکی یا بهرنی طبقه یی لری کیږی او قهوه یی وریجی لاس ته راځی. سپینی وریجی د ډیر اوښتون یا پروسس په نتیجه کی کله چی د وریجو بهرنی طبقه یا پوست صیقل شی نو بیا وروسته شفافی وریجی لاس ته راځی.

(۲۱ شمیره پاورپاینټ سلاید)

(ع) وحشی وریجی هغه وریجی دی چی په سطحی حوضونو او رودنو کی کرل کیږی. وحشی وریجی له ۶۱ څخه تر ۷۱ سانتي میټرو په اوږدوالی وده او نمو کوی او په ۱۲۰ ورځو کی پخوالی ته رسیږی. وحشی وریجی د ابو او د وچی د کوچینیو حیواناتو او آفتونو په وړاندی پیاوړتیا لری. کرهنیزی کرنلاری د دواړو وریجو (وحشی او اهلی) لپاره سره ورته دی. وحشی وریجی د نزی په نورو برخو کی د خوارک پیژندونکو له خورو څخه شمیرل کیږی.

** د وریجو بیلا بیل بیلگی له ځان سره تولگی ته راوړی. له زده کوونکو څخه غوښتنه وکړی چی د وریجو دانی په څیر وگوری او بیا یی مقایسه او پرتله کړی. د زده کوونکو په کتنو او مشاهداتو باندی بحث وکړی. له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړی چی داسی څوک په تولگی کی شته چی د شولو کرهنه او کبنت کوی. او دوی تشویق کړی چی د وریجو د کرهنی په باره کی خپلی کرني بیان کړی. پدغو انځورونو باندی مرور وکړی او زده کوونکی دی دا تشریح کړی چی دغه کار ددوی په ځایونو او ساحو کی څنگه ترسره کیږی.

دوهم هدف : ریډن تشریح کړی او دهغه د ارزښت په اړه بحث او خبری وکړی

(۲۹ او ۳۰ شمیری پاورپاینټ سلایدونه)

II. ریډن د غلو له جملی څخه دی چی د اوږی د واښو او غلی په توگه کارول کیږی.

(الف) د ریډن تاریخ او د هغه د اهلی کیدلو ځای ندی معلوم، ولی د لومړی ځل لپاره نژدی ۷۰۰۰ کاله پخوا په چین کی د نبات په توگه را څرگند شو. نو لدی څخه داسی ښکاری چی ریډن په هره منطقه کی په خپلواکه او جلا توگه اهلی شوی دی.

(۳۱ شمیره پاورپاینټ سلاید)

(ب) د (Proso millet) په نوم ریډن د ریډنو یواځنی ډول یا نوعه ده چی د غلی په توگه کرل کیږی. ددغه ډول ریډن ډډونه غښتلی او په عمودی بڼه وی د ۱،۲ میټرو په اوږدوالی نمو کوی. ددی ریډن وری د جوارو د ورو په شان دی، او پخی دانی یی گردی او بیضوی شکل لری.

(۳۲ شمیره پاورپاینټ سلايد)

څلور ډوله ريډن په عمومي توگه د وانبو لپاره کرل کيږي:

- Pearl millet (سيخکونه لری او د تخم لپاره یی پالنه کيږي).
 - Brown top millet (ددغه ريډن پورتنی برخه قهوه یی رنگ لری).
 - Foxtail millet (هغه ريډن چی په سر کی د گيډری د لکی په شان وری لری).
 - Japanese millet (جاپانی ريډن).
- Pear millet د ۴,۶ میټرو په اوږدوالی وده کوی او خوشه یا وری یی د پشو لکی ته ورته دی د foxtail millet ځینی ډولونه د الوتونکیو د خوراک لپاره کرل کيږی

(۳۳ شمیره پاورپاینټ سلايد)

(ث) که چیری پرڅه یا (Frost) یوه ستونځه وی، نو باید ريډن له وروستنی پرڅی څخه وروسته وکرل شی په 0.4 هکتاره لنډل لرونکی ځمکه کی د ريډن د تخم اندازه له ۱۱,۳ څخه تر ۱۳,۶ کیلوا گرامه او په وچه همدغه اندازه ځمکه کی ۴,۵ څخه تر ۶,۸ کیلوگرامه ده. ريډن په عمومي توگه په چمتو شویو ځمکو کی (بستر) کرل کيږی. کولای شو د خښولو او شیندلو په طریقو یی وکرو.

(۳۴ شمیره پاورپاینټ سلايد)

(ث) د زیان رسوونکو وانبو کنټرول حتی کیدای شی مخکی له کرلو څخه ترسره شی، تر څو نبات یی له کوم رقابت څخه له ټوکیدنی هغه خوا وده او نمو وکړی. یا په بل عبارت د زیان رسوونکو وانبو د کنټرول فعالیتونه مخکی له کرهنی څخه پیل کيږی. د ريډن په نبات کی د لاس په وسیله د زیان رسوونکو وانبو کنټرول د عمومي میتود په توگه کارول کيږی.

(۳۵ شمیره پاورپاینټ سلايد)

- له ډیرو خویو (خیشاوو) څخه، په مناسب وخت کی د لږ خوی (د زیان رسوونکو وانبو پاکول) اهمیت ډیر دی. ضروری ده چی دغه نبات د ودی په لومړنی میاشت کی د لاس او یا هم د رمبی په وسیله سره خوی یا خیشاوه شی، تر څو نبات له هر ډول هرزه وانبو څخه پاک وساتل شی.

(۳۶ شمیره پاورپاینټ سلايد)

(ج) د خاوری ازموینه د نایتروجن (N)، پوتاشیم (K) او فاسفیت (P) د تشخیصولو لپاره ضروری ده. هغه ريډن چی د وانبو لپاره ریبل کيږی باید پداسی حال کی ورپیل شی چی هغو لا د ودی او نمو په حال کی وی. که چیری ريډن د غلو لپاره ریبل کيږی باید وروسته له هغه ورپیل شی چی وری یی پاڅه شی. ددی لپاره چی ريډن ونه شیندل شی (ضایع نشی) ددی لپاره چی ريډن ونه شیندل شی (ضایع نشی) او د تیتیدو کچه یی کمه شي په عمومي توگه ریبل کيږی، په بناخي باندي شیندل کيږی او بیان میده کيږی.

** له زده كوونكو څخه پوښتنه وكړي چې په دوی كی داسی څوك شته چې د ږیدن كړه نه كوی. هغوی تشویق كړی چې د ږیدن د كښت كړنی او لاری بیان كړی. د ږیدن اهمیت ددوی په ځای كی څه شی ده. له ځان سره د ږیدن تخم راوړی او زده كوونكو ته یی وروښایی.

دریم هدف: وربشی تشریح كړی او دهغه د ارزښت په باره كی بحث وكړی .

(۳۷ او ۳۸ شمیری پاورپاينټ سلايدونه)

III. وربشه یو له ډيرو پخوانيو هغو نباتاتو څخه دی كوم چې په غله جاتو كی شميرل كیږی. ځلكو په لومړی ځل ۱۰۰۰ كاله پخوا له ميلاده په سهیلی آسیا كی د وربشو په كرلو پیل وكړ. (نه دا چې په وحشی ډول یی ټول او راغونډ كړی) وربشه هغه نبات دی چې د نړی په ډيرو برخو كی د تودوخی له بیلابیلو درجو سره ښه نتیجه وركوی. یو له هغو غلو څخه ده چې په پراخه اندازی سره كرل كیږی. وربشه د نړی د ډيرو مهمو نباتاتو په څلورم كتار كی شميرل كیږی.

(۳۹ شمیره پاورپاينټ سلايد)

الف) له وربشو څخه هم د غله جاتو او هم د واښو په توگه گټه اخستل كیږی. له وربشو څخه څښاك (مالټ) او د څارویو د خواركی توکیو په توگه كار اخستل كیږی. وربشی څارویو ته د خوراكی توکیو په توگه وركول كیږی او كیدای شی د جوار ځای ونیسی. د وربشو رنگونه په پینځه ډوله دی: سور، سپین، تور، ارغوانی او آبی. وربشی وروسته له كرل شویو نباتاتو په ځانگړی توگه جوارو، كچالو او چغندرو څخه ښه وده او نمو كوی. **زراعتی تناوب** د عین نبات په عین ځمكه كی او په عین كال د نبات د نه كرلو څخه عبارت دی.

(۴۰ شمیره پاورپاينټ سلايد)

ب) وربشی د غنمو په شان ورته د نمو اړتیاوی لری. په وچه او سپكه خاوره (Light Soil) كی د وربشو كړهنی ته غوره والی وركول كیږی. وربشی په ساره اقلیم كی كرل كیږی، او كیدای شی د ژمی او اوړی ودی په موخه هم وكړل شی.

(۴۱ شمیره پاورپاينټ سلايد)

• د ژمی وربشی په منی كی كرل كیږی. د پسرلی وربشی څومره چې ژر كیدای شی باید وكړل شی. په افغانستان كی ۸۰ سلیزه وربشی په پسرلی او ۲۰ سلیزه په منی كی كرل كیږی، ځكه وربشی د سړی هوا په وړاندی لږ پایښت او مقاومت لری.

(۴۲ شمیره پاورپاينټ سلايد)

ت) د كتارونو په مینځ كی واټن **نیم میتر ښه كافی دی**. د وربشو د ټولو ډولونو لپاره د رنگړی (یکه) كولو سپارښتنه كیږی. په یوه هكتار چمتو شوی ځمكه (د تخم بستر) كی د وربشو ۵۴,۵ كيلو گرامه تخم كرل كیږی.

(۴۳ شمیره پاورپاینټ سلايد)

ث) وربشو ته سره (کود) ورکول بڼه پايله او نتيجه لري. د وربشي ژر پخيري او ۲۵ ورځي مخکي له غنمو څخه ريبل کيږي. په ځانگړي توگه د مني وربشي ژر پخيري، نو ځکه الوتونکي (طيور) ورباندې يرغل کوي او د درنو زيانونو لامل کيږي.

(۴۴ شميره پاورپاینټ سلايد)

ج) د وربشو نبات وروسته له دې چې وري يې وچ شي په لور (داس) ريبل کيږي يا د لاس په وسيله سره راکنبل کيږي، يا هغه ماشين چې په تراکتور باندې نصب شوی وي، يا هم د لو د ماشين په وسيله سره ريبل کيدای شي.

** له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړئ چې څوک د وربشو کرهڼه کوي. هغوی تشويق کړي چې د وربشو د کرکيلي کرني بيان، او داهم په گوته کړي چې ددوی په ځای کې د وربشو گټه څه شي ده. وربشي ځان سره ټولگي ته راوړي او زده کوونکو ته يې وروښايي.

څلورم هدف : جودر تشریح کړئ او د هغه د ارزښت په اړه بحث وکړئ.

(۴۵ او ۴۶ پاورپاینټ سلايدونه)

IV. جودر (تور غنم) غله يزه نبات دی چې د غلي، وچو اښو، شنو اښو، يا د پوښني د نبات په توگه ورڅخه گټه اخستل کيږي. د جودرو د کارولو مهم ځايونه د څارويو خواړه او د پخولو د اوړو دي.

(۴۷ شميره پاورپاینټ سلايد)

داسې انگيرل کيږي چې د کرهني جودر د آسيا د جنوب غرب څخه نژدې ۱۵۰۰ څخه تر ۱۸۰۰ کلنو وړاندې سرچينه نيولی ده.

الف) جودر د وحشي وربشو او عادي وربشو سره ورته والی لري ولي حاصلات يې د هغو په پرتله کم دي. جودر د نورو غلو په پرتله ډير کلک وي. کولای شو په مني يا پسرلي کې يې وکړو. وده او نمو يې لکه د غنمو په شان ده.

(۴۸ شميره پاورپاینټ سلايد)

ب) جودريا تور غنم د تخم په چمتو شوي ځای (بستر) کې د لاس او په ځينو هيوادونو کې د ماشين په وسيله سره شيندل کيږي. ناپيروجن بايد د پسرلي په لومړنيو کې په سطحی توگه وشيندل شي، د جودر وړي په آسانی سره ميده کيږي.

ت) جودر يا تور غنم د ژوند د چاپيريال لپاره هم گټور دی. له جودر څخه د هغه نبات په توگه تر څو د ځمکې د تورني مخنيوی وشي هم کار اخستل کيږي او ددی لپاره چې خواړه اوبه وساتي او يا هم د زيان رسوونکو اښو مخنيوی وشي هم کرل کيږي. (چې دا پخپله د کيمياوي درملو کارول کموي).

**** له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړئ چې څوک د جودرو (تورو غنمو) کرهڼه کوي. هغوی تشویق کړی چې د د جودرو د کرکلی کړني بیان، او داهم په گوته کړی چې ددوی په ځای کې د جودرو گټه څه شی ده. جودر ځان سره ټولگی ته راوړی او زده کوونکو ته یی وروښایی.**

بیاکنته او لنډیز: لوست د زده کوونکو څخه د پوښتنو په کولو سره او د هری موخی محتویات په لنډه توگه بیان او پر مهمو مفاهیمو او اصطلاحاتو باندی لنډه کتنه وکړئ.

عملی کول یا اجرا کول: زده کوونکی کولای شی هغه زده کړی چې دوی په دی لوست کې تر لاسه کړی، هغه عملی کړی.

ارزونه: د زده کوونکو د فهم او درک کچه د هغه ضمیموی ازموینی له لاری چې په دی سند کې موجود دی معلومولای شی.

بیلگیزه ازموینی ته ځوابونه
لومړی برخه: برابرول (مطابقت ورکول)

$$1 = b, 2 = a, 3 = c$$

دوهمه برخه: پوره کول

۱. په ټیټو ځمکو کې ورځی.
۲. په لوړو ځمکو کې ورځی.
۳. ږیدن
۴. جودر یا تور غنم

دریمه برخه: لنډ ځواب
ځوابونه کیدای شی سره توپیر ولری. له هغو معلوماتو څخه کار واخلی کوم چې ددی لوست لپاره چمتو شویدی.

نوم: _____

ارموینه

د (D) برخه: د کرهنیزو نباتاتو تولیدات
دریم لوست: دانه لرونکی نباتات: وریجی، پریدن، وربشی او جودر (تورغم)

الف) ددانی اوږدوالی (ب) دوامداره اوبه ډکونه (ت) زراعتی تناوب

- _____ ۱. د ودی او نمو په ټول موسم کی د شولو د پټیو له اوبو ډکونه
- _____ ۲. د وریجو طبقه بندی د هغوی ددانو د اوږدوالی په اساس .
- _____ ۳. په پرله پسې توگه دعین نبات په عین ځمکه کی ددوهم ځل نه کرل.

دوهمه برخه: پوره کول (تکمیل)

لارښوونه: یوه یا څو کلمی د لاندنیو جملو د پوره کولو په موخه برابرې کړئ:

- _____ ۱. په سترو او هوارو پټیو کی کرل کیږی، پټی یی له اوبو څخه ډکیږی، او دداسی لښتیو (موانعو) په وسیله سره چاپیره شوی دی کوم چی د اوبو بهیر برابروی.
- _____ ۲. د پوښتو په څنگ کی په هغو کوچینیو پټیو کی چی د شولو د پټیو په نامه یادیری کرل کیږی.
- _____ ۳. د ریدنو یواځنی نوعه ده چی د غلی لپاره کرل کیږی.
- _____ ۴. هغه غله لرونکی نبات دی چی کیدای د نباتاتو د پوښن لپاره وکارول شی.

دریمه برخه: لنډ ځوابونه

لارښوونه: لاندی ځوابونو ته معلومات برابر کړئ.
له وریجو هغه خوا دوه هغه غله لرونکی نباتات لست کړئ کوم چی په دی لوست کی ورباندی بحث وشو، گتی او د کارولو ځایونه او د پالنی طریق یی بیان کړئ.